

[https://doi.org/10.35387/ucj.1\(5\).2022.75-93](https://doi.org/10.35387/ucj.1(5).2022.75-93)

СКОВОРОДИНІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ: ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОПРИ ВІЙНУ

Юрій Бойчук

rector@hnpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-8583-5856>

Володимир Борисов

prorector_borysov@hnpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-7468-727X>

Світлана Бережна

prorector_berezhna@hnpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-7629-2175>

Наталія Борисенко

prorector_borysenko@hnpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-0532-3867>

Людмила Рибалко

akme15@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-1262-8551>

Анотація. У статті розкрито потужний потенціал Сковородинівського університету як освітнього осередку Харківщини, що протистоїть труднощам війни та здійснює підготовку висококваліфікованого вчителя нової формації.

Мета статті – розкрити особливості професійної підготовки вчителя на основі аналізу змісту, методів і форм організації освітнього процесу в закладі вищої педагогічної освіти в умовах воєнного стану в Україні.

Дослідження базується на ідеї навчання впродовж життя, реалізація якої відбувається в процесі професійної підготовки вчителя. Методи дослідження – аналіз, узагальнення, проектування шляхів саморозвитку й самовдосконалення особистості як ключових орієнтирів процесу навчання впродовж життя.

Результатами дослідження є презентація іміджевої політики Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, розкриття особливостей організації освітнього процесу у вищій школі в екстрених умовах війни.

Практичне значення – представлення змісту, інноваційних методів і форм професійної підготовки вчителя у відкритому доступі, що створює умови для обміну досвідом між закладами вищої педагогічної освіти.

Висновки – підготовка вчителя-миротворця із сформованим стійким моральним духом перемоги у війні, здатним до відновлення рідного краю, є одним з головних завдань Сковородинівського університету; пріоритетними напрямками організації навчальної, наукової, організаційно-виховної роботи в умовах воєнного стану в Україні є: відкритість досвіду, активізація акредитаційних процесів унікальних освітніх програм для здобувачів різних рівнів вищої освіти, використання ІКТ у освітньому процесі, партнерство з вітчизняними та зарубіжними науковцями та освітянами.

Перспективами подальших наукових досліджень є аналіз змісту та унікальності освітніх програм для здобувачів різних рівнів вищої освіти з метою підвищення ефективності процесу підготовки вчителя на сучасному рівні.

Ключові слова: професійна підготовка вчителя, навчання впродовж життя, заклад вищої педагогічної освіти, науково-педагогічні працівники, освітній процес, наукова діяльність, виховання, інформаційно-комунікаційні технології, освітнє партнерство.

SKOVORODINIV UNIVERSITY: TEACHER TRAINING DESPITE THE WAR

Yurii Boychuk

rector@hnpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-8583-5856>

Volodymyr Borysov

prorector_borysov@hnpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-7468-727X>

Svitlana Berezhna

prorector_berezhna@hnpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-7629-2175>

Nataliia Borysenko

prorector_borysenko@hnpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-0532-3867>

Liudmyla Rybalko

akme15@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-1262-8551>

Abstract. *The article reveals the powerful potential of Skovoroda University as an educational center of Kharkiv Region, which resists the difficulties of the war and trains highly qualified teachers of the new formation.*

The aim of the article is to consider the specific features of professional teacher training based on the analysis of the content, methods and forms of organization of the educational process in the institution of higher pedagogical education during the war time in Ukraine.

The study follows the idea of lifelong learning, which is implemented in the process of professional teacher training. The research methods include analyzing, summarizing, and designing the ways of personal self-development and self-improvement as the key objectives of lifelong learning.

The research findings consist in the presentation of the image policy of H.S.Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, and in the consideration of the educational process specifics in higher educational institutions in the extreme conditions of the war.

The practical significance lies in the presentation of content, innovative methods and forms of professional teacher training in open access, which creates conditions for the exchange of experience between institutions of higher pedagogical education.

Conclusions present the idea that training a teacher-peacemaker with a stable moral spirit of victory in the war, capable of restoring the native land, is one of the main tasks of Skovoroda University; the priority directions of educational, scientific, organizational and educational work during the war time in Ukraine are: openness of experience, activation of accreditation processes of unique educational programs for students of various levels of higher education, use of ICT in the educational process, partnership with domestic and foreign scholars and educators.

Prospects for further scientific research presuppose analysis of the content and uniqueness of educational programs for students of various levels of higher education in order to increase the effectiveness of teacher training process at the current level.

Key words: *professional teacher training, lifelong learning, institution of higher pedagogical education, scientific and pedagogical workers, educational process, scientific activity, upbringing, information and communication technologies, educational partnership.*

Вступ. У дні війни в Україні, зокрема в районах бойових дій, під загрозою ідеологічного насилля та антигуманізму, що називається русифікацією і деморалізацією молоді, опинилася освіта, в тому числі й

вища педагогічна освіта. Агресор, у образі перевертня російського миру, намагається зламати сильний дух українського народу, принизити його гідність і волелюбність, зашкодити розвитку духовності і високих

моральних цінностей у сучасної молоді. Сьогодні на вищу педагогічну освіту в Україні покладається важлива місія – зберегти ідентифікаційну приналежність молоді до свого народу і держави, свідоме дотримання державних законів і моральних норм, закладених в ментальності українського народу; підготувати вчителя нової формації – стійкого й непереможеного бійця освітянської ниви, здатного виховувати справжніх громадян країни, патріотично й рішуче настроєних обороняти свою землю, родину, близьких людей. У нинішніх вимірах професіоналізм учителя полягає не лише в тому, щоб сформулювати ключові компетентності здобувачів освіти, але й, що спровоковано реальними нинішніми обставинами, виховати в них відданість своєму народові, непримиримість до морального й фізичного насилля над людиною, здатність до саморозвитку й самореалізації в різних видах діяльності, а також навчити молодь створювати умови для безпечного життя й мирного співіснування в суспільстві, долати життєві перешкоди й рухатися до перемоги над злом і несправедливістю.

Протидією жорстокої війни, що знищує український народ, залишає дітей сиротами, людей без житла й матеріального забезпечення, є освіта України, яка ні на мить не зупинялася в дні війни, велися пошуки нових методів і форм роботи із здобувачами в екстрених умовах життя і навчання. Навчання впродовж життя, що декларується в нормативних освітніх документах, стало пріоритетною ідеологією виживання людини в незвичних умовах, обтяжених горем і болем за країну, родину, своє безцінне життя. Навчалися всі: і вчителі, і батьки, і школярі. Так виявилось, що ідея навчання людини впродовж життя є глибокою філософською категорією, котра проектує постійний розвиток особистості, навіть, у екстрених умовах сьогодення. Освітній процес в Україні не призупинився – це велика перемога освітян і не лише освітян, а всіх тих людей, які об'єдналися й допомагали українській освіті!

У період російсько-української війни на території Харківщини, в місті-герої Харків, освітянські перемоги є найвищим показником нескорення населення перед загарбниками й насильниками навіженої країни-сусіда. Однією з такої освітянської пе-

ремоги є організація освітнього процесу в стінах Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди на високому професійному рівні. Не дивлячись на великі загрози життю людини, під нескінченими смертельними вибухами, нанесеними російськими військами, руйнування приміщення й майна Університету, його гуртожитків, педагогічний колектив є морально стійким і працює на перемогу нашої держави в боротьбі з країноу-агресором. Сковородинівська родина – це освітянська мотивована на успіх спільнота, а її учасники здатні до критичного мислення; патріоти з активною позицією, діють згідно з морально-етичними принципами, уміють приймати відповідальні рішення, поважати гідність і права людини; інноватори, котрі надихають інших новими ідеями, генерують й упроваджують освітні проекти, зокрема на міжнародному рівні, навчаються впродовж життя.

Досягнення згуртованого педагогічного колективу постійно оприлюднюються на сайті Університету <http://hnpu.edu.ua/>.

Мета дослідження – розкрити особливості професійної підготовки вчителя нової формації на основі аналізу змісту, методів і форм організації освітнього процесу в закладі вищої педагогічної освіти в умовах воєнного стану в Україні.

Теоретична база та методи дослідження. Дослідження базується на ідеї навчання впродовж життя, реалізація якої відбувається в процесі професійної підготовки вчителя. Акцентована увага на стійкому прагненні учасників освітнього процесу долати труднощі, що пов'язані з війною в Україні, мотивованому бажанні розкрити внутрішні ресурси й досягати високих результатів навчання і виховання. Методи дослідження: аналіз змісту, методів і форм, системи моніторингу результатів освітнього процесу в закладі вищої педагогічної освіти; узагальнення інформації про нові підходи до навчання й виховання майбутнього вчителя в екстрених умовах, що пов'язані з війною; проектування шляхів саморозвитку й самовдосконалення особистості як ключових орієнтирів процесу навчання впродовж життя.

Виклад основного матеріалу. Професійна підготовка вчителя нової формації відбувається в Харківському національно-

му педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди (далі Університет), утвореного в 1804 році. У 1932 році інститут отримав назву «Харківський державний педагогічний інститут». У 1945 році інституту присвоєно ім'я видатного українського філософа-просвітителя і педагога Григорія Савича Сковороди. У 1994 році інститут отримав назву «Харківський державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди». У 2004 році Указом Президента України Харківському державному педагогічному університету імені Г. С. Сковороди надано статус національного.

Нині до складу Університету входять 10 факультетів, Інститут підвищення кваліфікації і менеджменту, 45 кафедр. За всіма рівнями вищої освіти і формами навчання набувають відповідної кваліфікації майже 5550 здобувачів вищої освіти. Освітній процес забезпечують 488 науково-педагогічних працівників (НПП), 120 із яких мають науковий ступінь і вчене звання доктора наук, професора, інші – кандидата наук (доктора філософії), доцента.

У зазначеному Університеті створено сприятливі умови для якісної професійної підготовки бакалаврів, магістрів, докторів філософії і докторів наук, а також для освіти дорослих, підвищення кваліфікації НПП з акредитованих спеціальностей (освітніх програм). На 2022–2023 н.р. оголошено набір здобувачів за 110 освітніми програмами: 59 – першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 41 – другого (магістерського), 10 – третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти.

Успішно працює аспірантура та докторантура з 10 спеціальностей, функціонує 3 спеціалізованих учених ради із захисту дисертацій. Результати своїх наукових досліджень науковці Університету мають можливість друкувати у 17 наукових журналах, один із яких входить до наукометричної бази SCOPUS.

За роки існування Університету в ньому склалися й успішно працюють наукові школи: педагогічна, психологічна, економічна, історична, мистецька, хіміко-біологічна, філологічна, філософська та наукова школа з фізичного виховання і спорту.

Нині в університеті діє понад 160 угод, із яких – 53 міжнародних (із закладами вищої освіти, науковими установами у Великій

Британії, США, Франції, Німеччині, Іспанії, Італії, Австрії, Польщі, Угорщині, Ізраїлі, Японії, Китаї, Ірані, Туреччині, Йорданії, Албанії). На базі Університету діє 7 міжнародних культурних центрів. Згідно з міжнародними угодами навчаються представники 19 країн світу.

Здобувачі вищої освіти беруть участь у 76 творчих колективах, серед яких інструментальні, вокально-хорові, хореографічні (сучасні, народні, бальні танці), а також оркестри та ансамблі, серед яких шість колективів мають звання «Народний колектив України».

Університет має розгалужену спортивну інфраструктуру для проведення навчально-тренувальних занять та змагань: навчально-спортивний комплекс імені Юрія Пояркова (ігрова, гімнастична зали, зала для занять фітнесом, аеробікою), 12 площинних споруд (зокрема, корти для занять тенісом і пляжним волейболом, 2 футбольних поля), лижну базу зі стадіоном, 6 залів для занять спортом.

Зазначимо про те, що організація освітнього процесу в закладі вищої педагогічної освіти в період війни на Україні, розпочатої російськими загарбниками, має певні особливості. Освітній процес у 2 семестрі 2022/23 навчального року розпочався відповідно до графіку освітнього процесу в оффлайн режимі, а з 27 січня 2022 року відповідно до наказу ректора № 19-од від 26.01.2022 р. «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів» навчання було переведено в онлайн режим. З 25 лютого 2022 р. у зв'язку з введенням в Україні воєнного стану відповідно до Указу Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» та на підставі листа Міністерства освіти і науки України від 25.02.2022 № 1/3277-22 «Про організацію освітнього процесу» було встановлено додаткові канікули. З 01 квітня 2022 р. відповідно до наказу ректора в Університеті було поновлено освітній процес в умовах воєнного стану.

З моменту оголошення воєнного стану в Україні освітній процес здійснюється у дистанційному форматі. Для забезпечення навчального процесу вже традиційно використовувались такі платформи, як Zoom, Google meet, Moodle (який з метою забезпе-

чення всієї інформації було переміщено в хмарне середовище), що надають можливість використовувати мультимедійні презентації, відеофайли для візуалізації навчального матеріалу, електронні дошки для пояснень, також для швидкого зворотного зв'язку передбачено чат, у якому студенти можуть відповідати на запитання викладача та дискутувати за необхідності. Для проведення лекцій викладачами використовувались наступні засоби: презентації лекцій розроблені в «Power Point», демонстрація та обговорення яких відбувалась в режимі реального часу на заняттях в середовищах Zoom або Google meet, а для студентів, які не мали можливості підключитися до заняття в режимі реального часу презентації розміщувались на платформі Moodle, а також за можливості під час занять здійснювався запис лекцій з подальшим розміщенням їх на YouTube або розсилкою студентам засобами електронної пошти.

Крім платформ для проведення занять викладачі університету активно використовували інструментарій хмарних сервісів та онлайн-ресурсів з метою виконання студентами інтерактивних вправ, побудови інфографіки, виконання завдань з QR-кодами. Викладачі кафедр факультетів використовували синхронний та асинхронний режими роботи для проведення таких видів навчальних занять як: лекції, практичні заняття, лабораторні роботи, самостійна робота, які проводились відповідно до специфіки спеціальності.

Збільшилася практика проведення гостьових лекцій з провідними фахівцями, педагогами-практиками з різних спеціальностей. Збільшилася кількість здобувачів та науково-педагогічних працівників, які взяли участь у програмах академічної мобільності.

Переважну більшість часу навчання у 2 семестрі відбувалось в дистанційному форматі. Для забезпечення навчального процесу вже традиційно використовувались такі платформи, як Zoom, Google meet, Moodle, які надають можливість використовувати мультимедійні презентації, відеофайли для візуалізації навчального матеріалу, електронні дошки для пояснень, розрахунків чи написання формул, а також для швидкого зворотного зв'язку передба-

чено чат, де студенти можуть відповідати на запитання викладача та дискутувати за необхідності.

Викладачі кафедр факультетів використовували синхронний та асинхронний режими роботи для проведення таких видів навчальних занять, як лекції, практичні заняття, лабораторні роботи, семінарські заняття, які проводились відповідно до специфіки спеціальності. Крім платформ для проведення занять викладачі університету активно використовували інструментарій хмарних сервісів та онлайн-ресурсів з метою виконання студентами інтерактивних вправ, побудови інфографіки, виконання завдань з QR-кодами.

Для проведення лекцій викладачами використовувались такі засоби: презентації лекцій, розроблені в Power Point, демонстрація та обговорення яких відбувалась в режимі реального часу на заняттях в середовищах Zoom або Google meet, а для здобувачів, які не мали можливості підключитися до заняття в режимі реального часу, презентації розміщувались на платформі Moodle, а також за можливості під час занять здійснювався запис лекцій з подальшим розміщенням їх на YouTube або розсилкою студентам засобами електронної пошти. Семінарські заняття передбачали бесіди, елементи дискусії, індивідуальні повідомлення студентів. Практичні заняття мали елементи ділової гри, тренінгу, знайомства з досвідом роботи та ін. Для проведення практичних занять, особливо тих, де є потреба в проведенні спільного обговорення чи демонстрації студентами сформованості певних вмій та навичок, використовувались відповідні засоби для спільної роботи: електронна дошка в середовищі Zoom, Jim-board, відповіді в чатах Zoom, Google meet під час проведення заняття, демонстрація студентами власних підготовлених робіт. Для проведення лабораторних робіт викладачі готували відео відповідних фізичних чи хімічних процесів та фільмували зняття показань з приладів або демонстрували відповідні навчальні відеоролики, розміщені в мережі Інтернет. Студенти, за отриманими заздалегідь методичними рекомендаціями, самостійно виконували розрахунки та робили висновки. Для контролю засвоєння нових знань

використовувалось онлайн-тестування в середовищі Moodle.

Наведемо приклади реалізації різних видів діяльності та форм навчання в Університеті:

- комп'ютерні ігри студії комп'ютерних ігор для дітей з порушенням мовлення «Логопедійка»;

- онлайн-екскурсії до наукових бібліотек, робота з онлайн-платформами статистичних програм (під час проведення практичних робіт з дисципліни «Основи наукових досліджень»);

- онлайн-досліди під час лабораторних робіт з демонстрацією в Google Meet, використання ресурсу віртуальних хімічних лабораторій, зокрема Model ChemLab, VALUE Amrita, Crocodile Chemistr», відеодемонстрації в YouTube;

- написання формул в онлайн режимі та молекулярне моделювання за допомогою програмного засобу ACD/ChemSketch Freeware Version. Для математичних розрахунків та роботи з графіками викладачі і студенти послуговувалися Microsoft Excel та SMath Studio. Варто зауважити, що цей програмний засіб є у вільному доступі і має україномовний інтерфейс, який дуже подібний до професійного програмного засобу MathCad;

- використання можливостей Google Forms (для створення тестових завдань), Blogger (для створення та ведення блогу історичної постаті на вибір здобувача), LearningApps (завдання, коли в онлайн режимі здобувачі заповнювали таблиці, тести та ін.), Classtime (тематичні завдання: спершу здобувачі переглядали відеолекцію, а потім давали відповіді на запитання). Також за допомогою сервісу Google arts&culture студенти створювали екскурсії музеями світу під час тематичних лекцій з культури країн Стародавнього Сходу та античної цивілізації;

- створення вебквестів (створення власного коротенького тематичного вебквесту, який необхідно пройти одногрупникам. Для того, щоб його розв'язати, необхідно застосувати знання з відповідної теми. Під час створення власного квесту кожному необхідно поставити питання та максимально проявити власний рівень знань та творчого мислення). Також використовувалися командні змагання (група

здобувачів поділялася на декілька команд та створювала проєкт квесту онлайн);

- відео у ТікТок (створення здобувачами в якості домашнього завдання власного короткого тематичного відео, в якому необхідно продемонструвати гру за методиками або системою видатних педагогів);

- створення власних добірок текстів та відео з інтернету з теми вивчення (ролики з YouTube чи ТікТок, інтерактивні ігри, підкасти, пости у соцмережах, змістовні гіфки, меми);

- завдання з використанням інструменту для створення музики у Music_Lab (<http://surl.li/cgtpi>);

- запис відео з читанням тексту пісні, співанням мелодії, читанням скоромовки, виконанням технічного завдання (робота з елементами артикуляційного апарату, мімічними м'язами), читанням нот пісень дитячого репертуару, виконанням ритмічних вправ;

- запис літературних текстів пісень певними технічними прийомами, запис (письмово) нотного тексту пісень дитячого репертуару, його сольфеджування (спів з назвами нот);

- створення завдань на ігрових навчальних платформах Kahoot, Quizizz, Online Test Pad, Bamboozle, Edpuzzle Student Project, що уможливають двосторонню комунікацію між викладачем і здобувачами й водночас урізноманітнюють навчальну діяльність;

- використання цифрових застосунків і віртуальних класних кімнат, зокрема Flipgrid; ThingLink;

- проходження дистанційних онлайн-курсів на платформах EdEra та Prometheus;

- організація навчальних он-лайн тренінгів з працівниками соціальних служб, центрів зайнятості та громадських і благодійних організацій (EdCamp Ukraine).

Для самостійної роботи здобувачам вищої освіти пропонуються різні форми неформальної освіти на платформі Prometheus, наприклад, масові онлайн курси від провідних світових науковців «Навчайтесь вчитись: Потужні розумові інструменти для опанування складних предметів» та «Думай інакше: Зламай перешкоди на шляху до навчання та відкрий свій прихований потенціал». У результаті проходження курсів здобувачі отримують сер-

тифікати, які включаються до складу портфоліо майбутнього вчителя та зараховуються у формі підвищення кваліфікації (30 годин за кожний курс) для здобувачів заочної та денної форми, хто вже працює на робочому місці. У межах предметної методичної роботи презентабельними є курси, наприклад, «Математика. Просто» (20 годин) чи «Математика: Арифметика, рівняння та нерівності» (30 годин).

Практична підготовка вчителя проводиться переважно в режимі онлайн в ЗЗСО, на базі кафедр ЗВО, а також за місцем працевлаштування і перебування здобувачів. Здобувачі першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти, денної та заочної форм навчання проходять практики відповідно до навчальних планів: виробничі, педагогічні, безперервні пропедевтичні педагогічні, науково-педагогічні, навчальні. Ураховуючи епідеміологічні умови на початку навчального семестру, а згодом – введення воєнного стану, практики відбувалися в дистанційному форматі (в закладах освіти, на підприємствах). Відповідно до форми, що була обрана, на факультетах відбулися наради гарантів освітніх програм, методистів, керівників практик щодо реалізації завдань практики для забезпечення програмних компетентностей та результатів навчання відповідно до освітньої програми, обговорення режиму та форми здійснення методичного супроводу практичної підготовки здобувачів. Керівниками практики було організовано онлайн консультування різними засобами: на платформах Zoom, Moodle, Meet – у синхронному й асинхронному форматах, а також за допомогою месенджерів Viber, Whats Up, Telegram, зв'язку за допомогою Skype, мобільної мережі, електронного листування.

Під час навчально-польової (археологічної) практики здобувачам вищої освіти пропонували завдання – за даними JPS-навігації надати координати точки на мапі Харківщини (вони відповідали місцям розташування археологічних пам'яток, що взяті під державну охорону). За допомогою рекомендованих програм та сайтів потрібно знайти цю точку, здійснити її топографічну та адміністративну прив'язку, що дозволило в умовах дистанційних форм навчання сформувати вміння, що входять до

переліку обов'язкових компетентностей щодо проведення археологічних розвідок на місцевості. Практично значущим було завдання, в якому за допомогою фото стародавнього артефакту (знайденого, зазвичай, під час роботи Середньовічної археологічної експедиції Університету) визначити, що це за предмет, до якої археологічної культури та епохи він належить, як датується археологічна культура, з якого матеріалу і за якою технологією створений цей артефакт, як і для чого він використовувався.

Стимульовальними до активної пошукової та пізнавальної діяльності були завдання навчально-польової (еколого-картографічна) практики, як-от: надати історико-географічну характеристику досліджуваної місцевості, провести спостереження за погодою, охарактеризували клімат, дослідили особливості рельєфу та водних об'єктів, охарактеризували ґрунти, описали флору та фауну, визначити економічний стан та стан забруднення місцевості, зробити картографічну зйомку місцевості, позначити на плані місцевості досліджувані об'єкти та покажчики досліджуваних процесів за місцем перебування здобувачів.

Цьогоріч в Університеті розпочалась підготовка здобувачів другого (магістерського) рівня за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки (ОП «Освітологія»). Виробнича практика для здобувачів, які здобувають ступінь магістра за означеною освітньою програмою, проходила на базі Державної служби якості освіти у Харківській області. Співробітники Державної служби якості освіти у Харківській області активно долучилися до організації та проведення виробничої практики. Так, заступник начальника Управління Державної служби якості освіти у Харківській області – начальник відділу інституційного аудиту Наталія Шевченко ознайомила здобувачів зі структурою, основними напрямками діяльності Державної служби якості освіти, особливостями її роботи в умовах воєнного часу. Основний етап проходження практики відбувався за такими напрямками роботи:

- інституційний аудит закладів освіти;

– експертиза освітніх програм ЗЗСО, розроблених не на основі типових освітніх програм;

– моніторинг якості освітньої діяльності та якості освіти;

– державний нагляд (контроль) за діяльністю закладів освіти;

– сертифікація педагогічних працівників ЗЗСО.

Відзначимо, що організаційно-виховна практика для здобувачів третього курсу була організована в дистанційному режимі. На кожному факультеті організовано віртуальні дитячі табори відпочинку. Кожен табір поділено на віртуальні загони дітей різного віку, а за кожним загоном закріплено по два-три студенти-практиканти. Зміст завдань практики передбачає поступове накопичення методичного матеріалу та розробок виховних заходів і свят, скарбничок рухливих та інтелектуальних ігор. Такий спільний методичний банк розміщується у відкритому доступі на онлайн-платформах. Віртуальні табори працювали в дистанційному режимі упродовж усієї зміни. Викладачі-методисти зустрічалися зі студентами-практикантами за допомогою відеозв'язку і в режимі реального часу відпрацьовували навички виховної роботи у формі рольової гри-імітації.

Незважаючи на карантинні обмеження, у січні 2022 р. успішно пройшла експертиза з акредитації ОНП «Право» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. У лютому пройшла експертиза з акредитації ОП «Середня освіта (Музичне мистецтво)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти видано відповідні сертифікати. У відповідь на зауваження і побажання експертних груп, галузевих експертних рад Центром забезпечення якості освіти університету було проведено аналіз рекомендацій, отриманих під час акредитаційних експертиз ОП першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Середня освіта (Музичне мистецтво)», третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Право», за результатами яких підготовлено доповіді на засідання Виконавчої ради (Ради з якості). У березні-квітні 2022 р. були заплановані три експертизи з акредитації ОП першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: «Географія в закладах

освіти», «Біологія та валеологія в закладах освіти», «Хімія в закладах освіти», проте воєнні дії унеможливили проходження акредитації навіть в онлайн форматі, тому означені програми отримали технічну умовну акредитацію строком до 17.05.2023 р.

Упродовж навчального семестру проводились індивідуальні консультації гарантів освітніх програм:

– систематична консультативно-методична допомога у формуванні та підготовці відповідей на зауваження ЕГ, ГЕР та Національного агентства, завантаження відповідних відомостей до електронного кабінету ректора в електронній системі НАЗЯВО;

– контроль за своєчасним отриманням електронних сертифікатів про акредитацію, надання сертифікатів відповідним структурним підрозділам. У лютому-березні 2021 р. проведено перевірку, аналіз та погодження оновлених ОП на 2022/2023 н.р.: 59 – першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 41 – другого (магістерського), 10 – третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти. Проводився аналіз ОП на відповідність локальній та загальнодержавній нормативній документації. У березні 2022 року проекти ОП виставлено на сайті Центру забезпечення якості освіти для загального обговорення та внесення пропозицій. Усі зауваження було обговорено з гарантами ОП, а результати обговорень представлено на Виконавчій раді (раді з якості).

З квітня по липень проводились робочі наради Ради гарантів, на яких обговорювались особливості підготовки та проходження акредитаційної експертизи освітніх програм. Засідання проводились у формі семінарів, де проводився аналіз критеріїв оцінювання якості освітньої програми. Наради проводили проректор з навчально-наукової роботи Володимир Борисов, голова Ради гарантів університету Людмила Рибалко, директор Центру забезпечення якості освіти Тетяна Грановська. До участі в семінарах для представлення та пояснення критеріїв оцінювання якості освітньої програми були залучені фахівці з великим професійним стажем роботи в Університеті та досвідом успішного проходження акредитаційних експертиз (Анна Боярська-Хоменко, завідувачка кафедри освітології і інноваційної педагогіки, Вік-

торія Ушмарова, завідувачка кафедри початкової і професійної освіти, Ярослава Сазонова, завідувачка кафедри англійської фонетики і граматики та інші науково-педагогічні працівники університету). На зустрічі були запрошені представники структурних підрозділів університету, які надали інформаційну та консультативну допомогу щодо проблем та перспектив неформальної освіти (Юлія Біла, завідувач лабораторії дистанційної освіти та технічних засобів навчання) і академічної мобільності в університеті (Ганна Крапівник, доцент кафедри англійської філології). Гаранті ОП брали активну участь в обговоренні важливих питань стосовно написання якісних звітів самоаналізу освітніх програм, ділилися досвідом та вносили свої пропозиції.

Університет планує подання заявки до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти щодо акредитації освітніх програм на 2022/23 н.р.: 4 ОП першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 15 ОП другого (магістерського) рівня вищої освіти, 3 ОП третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

У 2022 році планується здійснення набору здобувачів за новими освітніми програмами на першій (бакалаврський) рівень вищої освіти: «Природничі науки»; «Тренерська діяльність в обраному виді спорту»; «Фітнес та рекреація»; «Початкова освіта. Англійська мова в початковій школі»; «Дошкільна освіта. Англійська мова в закладах дошкільної освіти» та на другий (магістерський) рівень вищої освіти: «Російська мова, зарубіжна література, англійська мова в закладах освіти», «Тренерська діяльність в обраному виді спорту».

Значної уваги в університеті приділено проведенню моніторингових досліджень (online анкетування) здобувачів вищої освіти щодо оцінювання якості освітнього процесу університету та відповідного факультету, аналізу результатів. Дослідницькою групою центру забезпечення якості освіти протягом звітного періоду проводилось:

- оцінювання якості освітнього процесу здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти;

- оцінювання якості освітнього процесу здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти;

- опитування здобувачів вищої освіти щодо якості викладання в ХНПУ імені Г.С.Сковороди (після вивчення дисципліни);

- оцінювання співпраці з роботодавцями;

- оцінювання якості освітнього процесу здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди (після проходження практики);

- оцінювання якості освітнього процесу здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди (після проходження практики).

У червні 2022 року оновлено «Положення про порядок та умови обрання навчальних дисциплін з циклу вільного вибору здобувачами ХНПУ імені Г. С. Сковороди», удосконалено процедуру обрання дисциплін вільного вибору здобувачами усіх рівнів вищої освіти за допомогою Google форм. На сайті Центру забезпечення якості освіти оприлюднено презентації до переліку дисциплін вільного вибору здобувачів усіх рівнів вищої освіти. Колективом Центру здійснювалась інформаційна підтримка процедури обрання здобувачами усіх рівнів вищої освіти дисциплін із циклу вільного вибору: було проведено 11 інформаційних онлайн-конференцій для кожного факультету на платформі Zoom для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. За результатами вибору здобувачів Центром сформовано розпорядження про обрання ДВВ, які оприлюднені на сайті Центру.

Наукова та міжнародна діяльність в Університеті у період правового режиму воєнного стану актуалізувала нові виклики та завдання науки щодо інноваційного розвитку. Відповідно європейським та світовим тенденціям наукова та інноваційна діяльності на кафедрах Університету зберегла свій творчий потенціал і здійснювалась в нових кризових умовах у напрямках:

- розвитку потужних наукових шкіл Університету;

- проведення наукових досліджень і розробок;

- підготовки висококваліфікованих науково-педагогічних кадрів;

- інтеграції у міжнародне науково-педагогічне товариство.

У нестандартних та неочікуваних умовах праці Університет став осередком, який об'єднав НПП та здобувачів вищої освіти спільними науковими проектами, дослідженнями, участю в круглих столах, конференціях, роботою над спільними публікаціями.

Уже у лютому 2022 р. на засіданні Наукової ради зазначено про те, що в 2014 році в односторонньому порядку було розірвано міжнародні угоди з університетами Білорусії та Росії; переглянуто склад редколегій, співорганізаторів конференцій, форумів. На онлайн-зустрічі головних редакторів та представників редколегій фахових наукових видань Університету було доведено Постанову КМУ «Про денонсацію Угод в галузі освіти та науки з російською федерацією».

Упродовж березня – липня на Вченій раді університету внесено зміни до нормативних документів університету. У «Положення про створення та організацію роботи разових спеціалізованих учених рад для присудження ступеня доктора філософії у ХНПУ імені Г.С.Сковороди» та «Положення про організацію освітнього процесу здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти у ХНПУ імені Г. С. Сковороди» внесено зміни відповідно до Постанови КМ України № 341 від 21.03.2022 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії». Зміни стосуються: строків навчання здобувачів вищої освіти під час та після закінчення військових дій; стипендійного забезпечення; механізму переводу та поновлення з іншого ЗВО з неакредитованої на акредитовану ОНП.

Оновлено «Кодекс академічної доброчесності» відповідно до «Рекомендацій НАЗЯВО для експертів із розгляду внутрішньої політики і процедур забезпечення академічної доброчесності та зовнішньої оцінки їхньої якості» (Кодекс, 2022).

Оновлено «Порядок реалізації права на академічну мобільність» відповідно до Постанови КМУ «Про внесення змін щодо

врегулювання питань академічної мобільності» 3 травня 2022 року (Порядок, 2022).

Розроблено нове положення «Про організацію та проведення гостьових лекцій у ХНПУ імені Г.С. Сковороди» (Про організацію, 2022).

Викладачі університету, навіть в умовах військового стану, продовжили виконувати взяті на себе зобов'язання. Уже у березні вийшли у світ перші номери журналів Університету: «Health, sport, rehabilitation» (входить до БД Scopus) та фахового журналу категорії «Б» «Educational challenges» (Health, 2022; Educational, 2022). Підсумовано про те, за перше півріччя було видано усі фахові журнали Університету, статті отримали унікальні ідентифікатори DOI.

Наказом МОН України № 530 від 06.06.2022 року журнал «Health, sport, rehabilitation» внесено до категорії А фахових видань України зі спеціальностей: 227 Фізична терапія, ерготерапія; 011, 012, 013, 014, 015, 016 Педагогічні науки; 13.00.02 (Фізична культура, основи здоров'я); 017 Фізична культура і спорт; 24.00.01, 24.00.02, 24.00.03 Фізичне виховання та спорт.

Навіть за перші місяці буремного 2022-го року публікаційна активність наших авторів анітрохи не знизилася. Вийшло друком 4 міжнародні колективні монографії, видано чимало статей у фахових виданнях, тез конференцій, проіндексовано 25 статей у Web of Science та 17 – у Scopus.

Війна стала своєрідним стимулом міжнародної діяльності НПП, здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Зауважимо, що на адресу Університету надійшли листи і звернення з підтримкою України від закордонних друзів та партнерів з Польщі, Литви, Туреччини, КНР, Грузії, США, Бразилії, Чехії.

Збільшилася кількість учасників міжнародних програм академічної мобільності серед здобувачів та НПП. У другому семестрі за програмами академічної мобільності в Республіці Польща навчалося 11 студентів нашого Університету. Склалося так, що здобувачі вищої освіти виїхали на навчання саме у ніч на 24 лютого 2022 року, за 5 годин до повномасштабного вторгнення російських військ на територію України.

З лютого по липень додатково оформлено відповідну документацію студентів,

аспірантів, викладачів на наукове стажування та програми академічної мобільності в Німеччині, Швеції, Данії, Японії. Підписано додаткові угоди щодо академічної мобільності здобувачів вищої освіти, стажувань НПП, проведення спільних наукових заходів з: Університетом Миколаса Ромеріса у Вільнюсі, Поморською академією в Слупську(програми подвійних дипломів), Нижньосилезькою Вищою Школою у Вроцлаві, Вірменським державним педагогічним університетом імені Хачатура Аветіковича Абовяна, Міланським католицьким університетом Сакро Куоре.

Науково-педагогічні працівники університету проводили гостьові лекції в закордонних університетах за місцем тимчасового проживання – Чехії, Польщі, Німеччині, Данії.

У квітні 2022 року Університет розпочав співпрацю з CORMAK CONSULTANCY GROUP з метою пошуку університетів-партнерів у Великобританії за програмою «Ініціативи Єднання» задля спільної освітньо-наукової та фінансової діяльності. Проект «Ініціатива Єднання», учасником якого став наш університет, був підтриманий Міністерством освіти та науки України та покликаний надихнути академічну спільноту знайти нові форми та ресурси для продовження навчання, викладання та досліджень у сучасних буремних реаліях. 28 червня Сквородинівський університет підписав Меморандум про співпрацю з британським університетом Кардіфф Метрополітен (Cardiff Metropolitan University). Масштабний онлайн-захід відбувся за участю Посла Великобританії в Україні Мелінди Сіммонс, Посла України у Великобританії Вадима Пристайка та представників ЗВО України та Великобританії. Робочі групи університетів запланували низку ініціатив для підтримки освітнього процесу в Університеті у надскладних умовах повномасштабної війни. Серед напрямів підтримки та довгострокової співпраці університетів – забезпечення безперервності проведення досліджень та наукової роботи на базі британського університету; співпраця на рівні технічної підтримки дистанційної освіти; співробітництво у галузі педагогіки, мистецтва, спорту і фізичного виховання, співробітництво на рівні студентського самоврядування для обміну досвідом. В Універ-

ситеті впродовж квітня – травня пройшли гостьові лекції фахівців з: Прешевського університету (Словаччина) М. Словачека на тему: «Система Монтесорі у середній школі та дошкільних закладах»; Університету Нижньої Силезії (Польща) А. Веглінської на тему: «From CEE to the European academic mainstream»; Познанського університету імені Адама Міцкевича (Польща) проф. К. Кучак, проф. К. Садовська, проф. М. Кендзяна на тему: «Language immersion, immersion in the world – Education without pressure-presentation» та ін.

Для вирішення організаційних питань та надання повної інформації щодо освітнього процесу та життя Університету під час воєнного стану організовано зустрічі аспірантів та студентів-іноземців з Туреччини, Туркменістану, КНР, Азербайджану з керівництвом університету та структурними підрозділами. Наразі в Університеті навчається 312 іноземців, серед них: 73 аспіранти, 199 бакалаврів та 40 магістрів. Було проаналізовано місцеперебування здобувачів. Наприклад, маємо наступну статистику щодо студентів з Туркменістану: 65% знаходилися у Туреччині, 13% – у Польщі, по 8% – у Туркменістані та Україні, 6% – у Румунії, 1% – на Кіпрі.

На базі Університету навесні організовано курси для викладачів з КНР, які бажають вивчати українську мову. На початку травня вручили сертифікати групі, яка успішно склала тест.

На березень 2022 року було заплановано багато наукових івентів – конференції, семінари, форуми, але ми було прийняте рішення про перенесення вищезазначених заходів на квітень – червень цього ж року. І це виявилось правильним рішенням. Згодом на нашу адресу надійшов лист від колеги одного з українських ЗВО, в якому авторка із вдячністю зазначила, що, не зважаючи на надскладний для країни час, коли наукова активність, на жаль, майже призупинилася, вона змогла в нашому Університеті провести апробацію теми та отримати збірник тез (онлайн).

Навесні 2022 року науковці нашого Університету взяли участь у навчанні за програмою «Діти і війна: техніки зцілення» (за ініціативи Університету Григорія Сквороди у Переяславі). Програму розроблено в рамках співпраці Інституту психіатрії (Ло-

ндон, Велика Британія), Центру кризової психології (Берген, Норвегія) у дискусії на тему «Українські революції та війни Росії з Україною у 1917–1921 та 2014–2022 рр. – подібності та відмінності», організованою Лабораторією ім. Річарда Пайпса в Інституті політичних досліджень Польської академії наук (13 квітня 2022 р., платформа ZOOM).

Дуже корисними та цікавими виявилися онлайн-курси, які було проведено протягом березня-квітня місяців року: «6 кроків до доброчесності: від теорії до практики»; «Академічна доброчесність»; Prometheus; «Adobe Photoshop»; онлайн курс з медіаграмотності. Також проведено тренінг для розробників та рецензентів тестових завдань Науково-методичного центру ВФПО.

Продовжили працювати наукові гуртки (у форматі онлайн). 1 квітня 2022 року пройшла зустріч науковців-орнітологів кафедри зоології з канд. біолог. наук, доц. кафедри зоології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова Дмитром Ківгановим (тема: «Птахи острова Зміїний»). 5 квітня 2022 року відбулося засідання наукового гуртка з кримінально-правових дисциплін, на якому обговорювали надзвичай важливу тему безпекового простору людини в умовах збройної агресії РФ проти України 2022 року.

18 квітня 2022 року відбулося чергове щомісячне засідання студентського науково гуртка «ВАЛЕОКЛУБ», присвячене Міжнародному дню здоров'я, за координуванням керівника гуртка, доц. кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології Ірини Щербак. На порядку денному розглянуто питання щодо ефективних методів зняття стресу, визначення рівня стресової стійкості, вміння реагувати на стреси в житті.

3 травня 2022 року представники НПП Університету взяли участь у вебінарі Барбари Оуклі (США) на тему: «Як навчати дітей під час війни».

11-12 травня у місті Люблін (Польща) відбувся IX Польсько-Український/Українсько-Польський науковий форум «Дороги і бездоріжжя освіти в умовах пандемії COVID-19». В його роботі взяли участь співробітники нашого університету.

Узагалі тільки у травні-червні 2022 р. в Університеті організовано та проведено 19

міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій.

21 травня 2022 року в Україні відзначався День науки. Не зважаючи на надскладний для країни час, в Університеті традиційно пройшов Тиждень науки. Він, як і завжди, був насичений цікавими та різноманітними науковими заходами. Наприклад, протягом Тижня науки було проведено: I науково-практична онлайн-конференція здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти «Інновації в початковій освіті: досвід, виклики сьогодення, перспективи», яку було присвячено 300-річчю від народження Г. С. Сковороди; «Актуальні питання навчання і виховання молодших школярів»; «Час мистецької освіти», «Студентські ініціативи: теорія і практика початкової освіти»; науково-методичний семінар «Сучасні технології викладання дисциплін природничої галузі». Відбулися засідання круглих столів на такі теми: «Педагогіка XXI століття», «Сучасні виміри мистецької освіти», «Актуальні проблеми розвитку хореографічної освіти в Україні», «Студентське наукове товариство – перспектива до розвитку молодих науковців», «Інтеграція змісту освіти у початковій школі», «Мистецтво у сьогоденні».

У рамках Тижня науки відбулося засідання наукового студентського гуртка (керівник, доц. Бакай С.Ю.) зі здобувачами вищої освіти факультету дошкільної освіти з теми «Григорій Сковорода про війну. Реалістичність байок Сковороди у сучасному світі». Тему зустрічі було поділено на два блоки: перший блок присвячено питанням поглядів Григорія Сковороди на війну, військові дії проти українського народу, ідеї свободи та незалежності, актуальності висловів мислителя в сучасних умовах; другий присвячено літературній спадщині педагога, зокрема аспектам реалістичності байок в умовах сьогодення.

14 травня 2022 року доц. Смолянук Н.М. провела лекцію-дискусію на актуальну тематику: «Зміни змісту освіти після війни. Посилення національно-патріотичного виховання».

19 травня 2022 року на базі Університету в режимі онлайн відбулися одразу два заходи: III Всеукраїнська науково-практична конференція для студентів аспірантів, докторантів, молодих учених «Наука та

освіта в дослідженнях молодих учених» та Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Розвиток системи управління організацією». На секційних засіданнях були представлені доповіді наших колегів Сум, Рівного, Полтави, Києва, Риги, Праги, Кракова. У центрі уваги наукової спільноти перебували питання технологій, методів, засобів розвитку й оновлення управлінської діяльності, збереження трудового потенціалу підприємств і організацій в умовах російської агресії, удосконалення освітнього процесу в Новій українській школі.

Змістовною стала участь викладачів університету та СНТ в роботі Міжрегіонального наукового телемосту «Вчені України Єдині. Разом ми сильніші», який було ініційовано Черкаським державним технологічним університетом.

Разом із РМУ при МОН та РМУ Університету проведено конкурс есе «Моя академічна доброчесність». Ведеться підготовка видання електронного збірника конкурсних есе учасників, який буде розміщено в репозитарії ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Переможця конкурсу Коновальчик Євгенія, аспірантка Університету написала:

Це мій другий варіант есе, як то кажуть «доповнене видання». Його перший варіант, як вказує дата на домашньому комп'ютері, мною було закінчено вранці 24 лютого 2022 року. Відправити на конкурс я його не встигла, оскільки того ж дня наше життя докорінно змінила війна.

Другий варіант я пишу на початку травня, повернувшись додому після двох місяців життя у підвалі. Для всіх нас ці місяці були надзвичайно важкими та такими, що призвели до зміни поглядів на стан речей, на оточуючих, на свої ідеали, мрії та принципи, подекуди кардинально. Тому мені самій стало дуже цікаво перечитати свій перший варіант та порівняти, як я зараз буду дивитися на це ж саме питання про академічну доброчесність...

Висновок переможці: Неважливо чому ти навчаєшся, де, коли, у кого та як, але для подальшої реалізації цих знань вони мають бути отримані саме доброчесно. Тому, що ти ніколи на знаєш, які знання та коли тобі знадобляться.

Наукова бібліотека Університету продовжує забезпечувати доступ до міжнарод-

них баз даних Web of Science, Scopus, Science Direct, доступ до ресурсів Research4Life – найбільшої у світі платформи науково-технічної, природничої, медичної та суспільно-політичної літератури від провідних міжнародних видавців. Директором наукової бібліотеки Коробкіною О.Г. у травні 2022 року проведено майстер-клас «Репозитарій ХНПУ імені Г. С. Сковороди: сервісно-пошукові можливості» для магістрів, аспірантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Радою молодих учених, науковою бібліотекою та центром міжнародної діяльності 8 червня 2022 р. проведено «Науковий стартап: для молодого вченого», «Використання репозитарію ХНПУ імені Г. С. Сковороди для формування науково-дослідницької компетентності здобувачів освіти університету».

У штатному режимі працює відділ аспірантури і докторантури. У квітні університет отримав сертифікат про успішно проведеному акредитацію ОНП «Право» на 5 років (робота експертної ради пройшла у лютому, ГЕР розглянули справу після 24.02.22). За результатами захистів, які відбувалися останнім часом отримали дипломи докторів філософії за спеціальностями «Біологія», «Філологія», «Педагогіка».

6 червня 2022 року пройшов перший захист дисертації з початку воєнного стану Козіна Сергія Валентиновича на тему «Технологія профілактики травматизму майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту в процесі професійної підготовки», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Упродовж квітня – червня проводилися Дні відкритих дверей для абітурієнтів, які планують вступати до аспірантури та докторантури.

В Університеті продовжено підготовку до вшанування 300-річчя Г. С. Сковороди. Науковою бібліотекою, співробітниками кафедр, Радою молодих вчених Університету підготовлено цикл публікацій, в яких висвітлюються заходи, події до цієї знаменної дати; представлені книжкові видання з фондів бібліотеки, наукові публікації про Г. С. Сковороду, розміщені в репозитарії університету, фотоматеріали; про-

ходять конференції, йде випуск публікацій, конкурс плакатів, флешмоб «Я читаю Сквороду».

Згідно Концепції (Концепція виховної роботи на 2021-2025 рр., 2021), як свідчать результати аналізу досвіду організації виховної роботи Університету, організація виховного процесу органічно переплітається з навчанням здобувачів вищої освіти, опануванням основами наук та педагогічної професії, багатством національної і світової культури. Зазначена робота спрямована на систематичну й цілеспрямовану підготовку нової генерації педагогічної еліти, формування інтелектуального генофонду нації, примноження професійного та культурного потенціалу особистості, набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних здобутків українського народу, досягнення високої культури міжнародних взаємовідносин, формування головних цінностей громадянина незалежної держави, відчуття самодостатності.

Метою виховної роботи – розвиток творчих педагогічних здібностей молодих фахівців, їх громадянське самоусвідомлення, поєднання глибоких професійних знань, умінь і практичних навичок з національною свідомістю, високою духовною, моральною, художньо-естетичною, правовою, політичною, фізичною, екологічною культурою, здатністю захищати й відстоювати власні позиції і погляди, керуючись національними інтересами та потребами суспільства. Так, реалізація зазначеної мети, основних завдань і принципів виховної роботи в Університеті здійснювалася у період воєнного стану за такими пріоритетними напрямками виховання: громадянським, національно-патріотичним, професійним, правовим, етичним, трудовим, економічним, екологічним, мультикультурним, художньо-естетичним, фізичним.

Виховна робота на факультетах забезпечувалась під керівництвом проректорки з навчально-виховної роботи, канд. пед. наук, доц. Наталії Борисенко, координаторів з виховної роботи факультету та кураторів академічних груп, а також усього професорсько-викладацького колективу відповідно до планів виховної роботи Університету, факультетів, кафедр. Так, на нараді координаторів у лютому 2022 року

було розглянуто плани виховної роботи на факультетах, проаналізовано та розроблено комплекти організаційно-методичних матеріалів для підтримки роботи кураторів факультету з академічними групами, обговорено та скориговано завдання виховної роботи з урахуванням ситуації, а саме початку російсько-української війни в Україні.

Слід відмітити, що хід та поточні питання з організації виховної роботи на факультетах у воєнний стан щотижня обговорювалися на засіданнях координаторів з виховної роботи, факультетських нарадах кураторів академічних груп, кафедр та деканату, на засіданнях Ради факультетів, Виконавчої Ради (Ради з якості).

Інтеграційні процеси, які відбуваються наразі в нашій країні зумовили розповсюдження волонтерської діяльності та виникнення різних громадських рухів, що накладаються на комунікативну та технологічну глобалізацію (Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України, 2022). Так, з перших днів повномасштабної війни, сквородинівці стали активними учасниками та організаторами штабів допомоги переселенцям, збору гуманітарної допомоги, допомоги військовим і територіальній обороні, підтримки незахищеним верствам населення та всім, хто її потребує. Дійсно, активна громадянська позиція викладачів та здобувачів вищої освіти Університету проявилася у створенні справжнього волонтерського фронту, де внесок та діяльність кожної людини спрямовані на приближення перемоги. Здобувачі різних рівнів вищої освіти, викладачі та співробітники у різних куточках України та світу активно долучилися до різноманітних видів волонтерської діяльності та невтомно продовжують свою шляхетну волонтерську справу.

Зазначимо, що з перших днів початку вторгнення російських військ на територію Харківщини було організовано та проведено кураторами академічних груп бесіди зі здобувачами щодо питань безпеки охорони здоров'я та життєдіяльності у воєнний стан, надано інформацію про активну діяльність Психологічної служби університету <http://liderstudent.com.ua/> (керівник професор кафедри психологічної та педагогічної антропології Ірина Дорожко) у кон-

тексті надання психологічної підтримки здобувачів. До психологічної служби мали та мають можливість звертатися здобувачі вищої освіти та НПП за отриманням необхідної психологічної допомоги, що особливо є затребуваним у сучасних реаліях. Зважаючи на нові виклики, важливо продовжувати формувати безпечний простір та бути поряд із здобувачами вищої освіти. Куратор академічної групи – це наставник, який дбає про виховання молодого людини, постійно перебуває в діалозі зі своїми вихованцями, переймається долею свої підопічних, організовує та координує виховні дії тощо (Н. Бобро, Н. Васильєва, Т. Волковницька). Куратори академічних груп, координатори з виховної роботи систематично на всіх факультетах ініціювали кураторські години, бесіди, старостати, антикризові тренінги.

Воєнний стан в Україні навів, безумовно, свої корективи та виявив пріоритетні напрями, одним з найважливіших з них стала робота в медіапросторі: постійно підтримується робота та регулярно оновлюється контент сторінок факультетів Університету в мережах Facebook та Instagram.

Сьогодні складно вже уявити собі сучасне життя без цифрових онлайн застосунків, сервісів, платформ, соціальних мереж. У епоху стрімкого розвитку інформаційно-цифрових технологій, діджиталізації усіх сфер, дистанційне та змішане навчання вже третій рік поспіль є провідними формами у всіх закладах освіти України та спонукають до оволодіння інформаційно-цифровою компетентністю усіх учасників освітнього процесу (Собченко, 2021). Комунікація в онлайн просторі вивела соціальні медіа на перше місце. Наприклад, до 208-ої річниці від дня народження Т. Г. Шевченка здобувачі вищої освіти створювали інформаційні повідомлення на сторінках соціальних мереж #Шевченко Закликає – Україна Перемагає, а до Дня виведення військ з Афганістану – інформаційні пости та дописи у соціальних мережах. До Дня пам'яті Чорнобильської трагедії (квітень) на всіх факультетах було проведено кураторські виховні онлайн години «Річниця чорнобильської катастрофи 1986-2022», спогади нагадали у соціальних мережах про сумні наслідки катастрофи для людства.

Університету присвоєно ім'я видатного філософа, педагога, просвітителя, популяризатора європейських цінностей на Слобожанщині XVIII століття Г. С. Сковороди. Так, у межах проведення Дня науки 19 травня викладачами кафедри освітології та інноваційної педагогіки д.п.н., доц. Тетяни Собченко, д.п.н., доц. Олени Кін разом з їхніми учнями українського мовно-літературного, а також факультетом психології та соціології проведено бінарну лекцію «Цифрова компетентність майбутнього фахівця» з презентацією творчого завдання студентами «Діджиталізація Сковороди Г.С.», а саме створення блогу Г. С. Сковороди у соціальних мережах (у мережі Інстаграм це такі нікнейми: @savych_today, @gregor.style_, @skovoroda.life, @gregorius_skovoroda, @skovorodaaxl). Слід зазначити, що актуальність творчого завдання зумовлена також стрімким розвитком інформатизації та цифровізації та активним впровадженням цифрових технологій (Собченко, 2021).

Оскільки сучасні реалії російсько-української війни містять та залишають по собі небезпеку у вигляді вибухових предметів, актуальним стало долучення студентів 26 квітня до онлайн заходу: «Помічай, упізнавай, поведься безпечно: підвищення обізнаності про ризики вибухонебезпечних предметів», що проводила експертка з протимінної безпеки <http://www.youtube.com/watch?v=As87DnGV0Dw>.

Продовжуючи збереження та популяризацію сквородинівських традицій та ідентичності дистанційному форматі проведено художні виставки, віртуальні екскурсії до наших музеїв, творчі конкурси, улюблені студентами онлайн-челенджі, флешмоби, круглі столи.

З нагоди Всесвітнього Дня вишиванки в Університеті проведено кураторські виховні години в академічних групах: «Вишиванка-генетичний код нації», «День вишиванки 2022», «Вишиванка як оберіг української нації», а також відбувся традиційний онлайн флешмоб #ХНПУвВишиванці, в якому взяли участь здобувачі вищої освіти, викладачі та випускники. У соціальних мережах Facebook та Instagram учасники ділилися пам'ятними світлинами у вишитому одязі та ставили хештег #ХНПУвВишиванці.

У соціальних мережах впродовж травня-червня публікувався загально університетський відеочелендж #ЯУчитель. Щодня публікувалися нові відеороботи від наших студентів і випускників, в яких вони розповідали про досвід роботи з дітками, здобуті безцінні знання у рідному університеті, ділилися думками щодо унікальності педагогічної професії, яка залишається поза часом, модою і географією. Проведений відеочелендж #ЯУчитель сприяв розвитку креативності, творчих задатків, цифрової грамотності, нестандартного підходу та критичного мислення щодо презентації власної ідеї, а також здійсненню популяризації професії педагога, яка наразі є затребуваною.

Із метою залучення здобувачів вищої освіти до творчості, створення нових ідей, патріотичного виховання, надання можливості студентській молоді реалізувати свій творчий потенціал протягом квітня-травня-червня було проведено дистанційний багатожанровий загальноуніверситетський фестиваль аматорського мистецтва «Коли закінчиться війна...». Здобувачі усіх факультетів долучилися до онлайн-фестивалю, презентуючи свої виступи у різних жанрах, щиро, відверто, емоційно висловили свої бажання, мрії, надії, сподівання, плани на майбутнє після війни.

Кафедрою теорії та практики англійської мови під керівництвом завідувачки, д.п.н., проф. Ілони Костікової організовано та проведено круглий стіл «Війна-Навчання-Мрії», під час якого майбутні вчителі мали змогу поділитися роздумами, майбутніми мріями, здобутим досвідом онлайн-навчання під час військових дій у країні, у місті, селищі, де вони проживають та скласти літопис своєї родини під час війни (Нариси Війна-Навчання-Мрії, 2022).

У виховній роботі факультету під час воєнного стану імplementовано європейські цінності у освіченості здобувачів з питаннями академічної доброчесності, а саме проведенні бесід, лекцій, круглих столів, участі у загальноуніверситетському конкурсі есе «Моя академічна доброчесність».

На початку квітня за ініціативи директора музейного комплексу ХНПУ імені Г. С. Сковороди В. Тукана та за підтримки благодійної організації «smartfoundation» було започатковано проєкт «Історія незла-

мних», який було реалізовано організацією та проведенням низки лекцій та віртуальних екскурсій для дітей та дорослих з числа внутрішньо переміщених осіб та мешканців прифронтових областей України. Під час заходів, які стосувались історії та сучасності міст: Київ, Харків, Одеса, Чернігів, Миколаїв, Суми, Дніпро, Білгород-Дністровський, Запоріжжя, Полтава, відвідувачам було запропоновано маловідомі факти про вулиці та площі, будівлі, видатних діячів, які приносили славу та визнання своїм містам. Краєзнавчий характер викладення матеріалу на екскурсіях дозволив зацікавити дітей та дорослих історією та географією рідної країни, пробудити в них цікавість до архітектури та історії в різних областях України, які зараз єдиним фронтом виступили на захист держави від вторгнення ворогу. Заходи, які проходили в офлайн та онлайн форматах, відвідало близько 300 гостей, які високо оцінили зміст та подачу матеріалу про міста України.

Зазначимо, що проєкт «Історія незламних» продовжується, на черзі ще ряд зустрічей, на яких піде мова про міста України, які зараз героїчно протистоять ворогу, та тилу самовіддано забезпечують фронт всім необхідним.

Щорічною традицією ХНПУ у травні до Дня матері є проведення конкурсу «Лист мамі». Цього року здобувачам було запропоновано написати «Лист захиснику Батьківщини». У листах студенти описували свої емоції, висловлювали свої побажання захисникам Батьківщини, які обороняють Україну від російських загарбників. У конкурсі взяли участь студенти, які знаходяться в Україні у безпечних місцях, на тимчасово окупованих територіях, за кордоном. Свої звернення, слова вдячності, підтримки скомородинівці адресували як своїм членам родини, які знаходяться на службі ЗСУ, знайомим, сусідам, усім, хто обороняє нашу країну. Згодом усі листи було передано через волонтерський пункт у м. Полтава за ініціативи декана українського мовно-літературного факультету д.ф.н., проф. Костянтина Голобородька на фронт нашим захисникам. Тому кожен написаний лист знайшов свого адресата.

У травні, за ініціативи самих здобувачів, відбулася знакова онлайн-зустріч із голо-сом сучасності, відомим письменником, ха-

рків'янином, випускником С. Жаданом, який отримує щорічну Премію миру німецьких книгарів за видатну мистецьку творчість та за гуманітарне ставлення, з яким він звертається до людей, які воюють, і допомагає їм, ризикуючи своїм життям.

Слід відмітити, що незважаючи на всі складнощі сьогодення, редакція університетської газети «Учитель» традиційно щомісяця продовжує готувати нові видання, які присвячені не лише важливим та актуальним подіям новинам із життя ХНПУ, але й значна увага присвячена воєнним подіям в Україні, нашій боротьбі за свободу і перемогу, незламності духу сквородинівців. Газета має електронну версію всіх номерів та розміщена на сайті ХНПУ, а також доступна у соцмережах.

Традиційно, але у новому онлайн-форматі 27 червня пройшов випуск бакалаврів. Свято було загальноуніверситетським, а також проведено окремо на кожному факультеті. У контексті цього у цей особливий день для випускників-бакалаврів у соціальних мережах було оголошено новий онлайн-флешмоб #KhNPUmoments. У флешмобі взяли участь усі бажаючі для того, щоб поділилися найулюбленішими моментами (світлинами або відео зі студентських років), досвідом навчання в університеті та подякувати улюбленим викладачам та Альма Матер за чотири роки навчання.

Протягом травня-червня на усіх факультетах проходили Дні відкритих дверей для абітурієнтів бакалаврського та магістерського рівнів вищої освіти. Для зручності та комфортності здійснення комунікації був запущений телеграм-чат для абітурієнтів, де вступники можуть цілодобово отримати підтримку від команди компетентних модераторів. У телеграм-чаті завжди можна звернутися по допомогу, запитати про цікаве або поділитися ним, познайомитися із майбутніми одногрупниками, отримати поради від старшокурсників, які вже більш досвідчені.

Слід зазначити, що виховна робота в Університеті на факультетах проводиться у тісній взаємодії та плідній співпраці з органами студентського самоврядування – Студентським парламентом, профспілковою організацією студентів, волонтерським комітетом, які досить активно та результативно працювали під час воєнного

стану. Регулярно проводились засідання Студентського парламенту, об'єднані засідання старостатів, онлайн збори, планувались та обговорювались дистанційні заходи, систематично було створено та поширено тематичні пости у соціальних мережах Facebook та Instagram зі звітністю проведення кураторських заходів на факультетах, загальноуніверситетських заходів, створювалися пости про події та життя факультетів, університету.

Висновки. Незважаючи на воєнний стан, значні руйнування в м. Харкові та в Університеті, труднощі на життєвому й професійному рівнях, сквородинівська родина згуртована й міцна, продовжує працювати. У кожного свій фронт. І поки армія завзято працює на полях битв, у педагогів – освітній та науковий фронт. Ми маємо багато наукових планів та упевнені, що нашою сквородинівською родиною зреалізуємо їх заради Перемоги, заради України.

Сказане вище підтверджено в статті розкриттям потужного потенціалу Сквородинівського університету як освітнього осередку Харківщини, що протистоїть труднощам війни та здійснює підготовку висококваліфікованого вчителя нової формації. Найвищою цінністю Сквородинівського університету є людський потенціал із сформованим стійким моральним духом перемоги у війні із російськими загарбниками.

Виявлено особливості організації навчальної, наукової, організаційно-виховної роботи в закладі вищої педагогічної освіти в умовах воєнного стану в Україні (відкритість досвіду, активізація акредитаційних процесів унікальних освітніх програм для здобувачів різних рівнів вищої освіти, використання ІКТ у освітньому процесі, партнерство з вітчизняними та зарубіжними науковцями та освітянами).

Поєднано ідеї навчання впродовж життя з можливостями їх реалізації в процесі професійної підготовки вчителя. Авторами акцентована увага на стійкому прагненні учасників освітнього процесу долати труднощі, що пов'язані з війною в Україні, мотивованому бажанні розкривати внутрішні ресурси й досягати високих результатів навчання і виховання. Використано методи дослідження, як-от: аналіз змісту, методів і

форм, системи моніторингу результатів освітнього процесі в закладі вищої педагогічної освіти, узагальнення інформації про нові підходи до навчання й виховання майбутнього вчителя в екстрених умовах, що пов'язані з війною, проектування шляхів саморозвитку й самовдосконалення особистості як ключових орієнтирів процесу навчання впродовж життя.

Презентовано іміджову політику Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, новий досвід організації освітнього процесу в закладі вищої педагогічної освіти в екстрених умо-

вах війни для підвищення якості професійної підготовки вчителя.

Зазначено практичне значення дослідження, котре полягає у представленні змісту, інноваційних методів і форм професійної підготовки вчителя у відкритому доступі, що створює умови для обміну досвідом між закладами вищої педагогічної освіти.

Перспективами подальших наукових досліджень є аналіз змісту та унікальності освітніх програм для здобувачів різних рівнів вищої освіти з метою підвищення ефективності процесу підготовки вчителя на сучасному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

- Кодекс академічної доброчесності ХНПУ імені Г.С. Сковороди (у новій редакції). (2022). URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/kodeks_akadem_dobrochesn.pdf (Kodeks akademichnoi dobrochesnosti KhNPU imeni H.S. Skovorody (u novii redaktsii). (2022). URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/kodeks_akadem_dobrochesn.pdf)
- Концепція виховної роботи на 2021-2025 рр. ХНПУ імені Г.С.Сковороди. (2021) URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/Koncepcia_vyhovnoi_robotu.pdf (Kontseptsiiia vykhovnoi roboty na 2021-2025 rr. KhNPU imeni H.S.Skovorody. (2021) URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/Koncepcia_vyhovnoi_robotu.pdf)
- Наказ МОН України: Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. (2022). URL: <https://imzo.gov.ua/2022/06/08/nakaz-mon-vid-06-06-2022-527-pro-deiaki-pytannia-natsional-no-patriotychnoho-vykhovannia-v-zakladakh-osvity-ukrainy-ta-vyznannia-takym-shcho-vtratyv-chynnist-nakazu-ministerstva-osvity-i-nauky-ukrainy/> (Nakaz MON Ukrainy: Kontseptsiiia natsionalno-patriotychnoho vykhovannia v systemi osvity Ukrainy. (2022). URL: <https://imzo.gov.ua/2022/06/08/nakaz-mon-vid-06-06-2022-527-pro-deiaki-pytannia-natsional-no-patriotychnoho-vykhovannia-v-zakladakh-osvity-ukrainy-ta-vyznannia-takym-shcho-vtratyv-chynnist-nakazu-ministerstva-osvity-i-nauky-ukrainy/>)
- Костікова, І. (Гол. ред.). (2022). *Нариси: Війна-Навчання-Мрії: матеріали круглого столу, Харків, 01 червня 2022 року*. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди. (Kostikova, I. (Hol. red.). (2022). *Narysy: Viina-Navchannia-Mrii: materialy kruhlohostolu, Kharkiv, 01 chervnia 2022 roku*. Kharkiv: KhNPU imeni H. S. Skovorody.)
- Положення про організацію освітнього процесу здобувачів третього (освітньо - наукового) рівня у ХНПУ імені Г.С. Сковороди. (2022). URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/Pr.o_organisaziu_osvitn_proceny.pdf. (Polozhennia pro orhanizatsiiu osvitnoho protsesu zdobuvachiv tretoho (osvitno - naukovoho) riv-nia u KhNPU imeni H.S. Skovorody. (2022). URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/Pr.o_organisaziu_osvitn_proceny.pdf)
- Порядок реалізації права на академічну мобільність в ХНПУ імені Г. С. Сковороди. (2022). URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/Porydok_realizacii_prava_na_akad_mobil.pdf (Poriadok realizatsii prava na akademichnu mobilnist v KhNPU imeni H. S. Skovorody. (2022). URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/Porydok_realizacii_prava_na_akad_mobil.pdf)
- Положення про організацію та проведення гостьових лекцій у ХНПУ імені Г.С. Сковороди. (2022). URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/Pro_organizac_ta_proved_gostovyh.pdf (Polozhennia pro orhanizatsiiu ta provedennia hostovykh lektzii u KhNPU imeni H.S. Skovorody. (2022). URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/Pro_organizac_ta_proved_gostovyh.pdf)
- Стратегія розвитку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди на 2021-2025 рр. (2021). http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Strategiya.pdf (Stratehiia rozvytku Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody na 2021-2025 rr. (2021). http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Strategiya.pdf)

Стратегічний план функціонування Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди у воєнний час та розбудови у післявоєнний період (2022). http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Strateg_vidbudovy.pdf (Stratehichnyi plan funktsionuvannia Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H.S.Skovorody u voiennyi chas ta rozbudovy u pislivoiennyi period (2022). http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Strateg_vidbudovy.pdf)
Health, sport, rehabilitation. (2022). №7. URL: <https://hsr-journal.com/index.php/journal/issue/view/10>
Educational Challenges. (2022). №1. (27). URL: http://educationalchallenges.org.ua/index.php/education_challenges

Юрій Бойчук, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Yurii Boychuk, Doctor of Sciences in Pedagogy, Professor, Corresponding Member of National Academy of Educational Sciences of Ukraine, rector of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

Володимир Борисов, кандидат філологічних наук, доцент, проректор з навчально-наукової роботи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Volodymyr Borysov, PhD in Philology, Associate Professor, Vice-rector for academic and scientific work of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

Світлана Бережна, доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Svitlana Berezhna, Doctor of Sciences in Philosophy, Professor, Vice-rector for research, innovative and international affairs of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

Наталія Борисенко, кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з навчально-виховної роботи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Nataliia Borysenko, PhD in Pedagogy, Associate Professor, Vice-rector for educational work of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

Людмила Рибалко, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Liudmyla Rybalko, Doctor of Sciences in Pedagogy, Professor, Professor of the Department of Educology and Innovative Pedagogy of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

Received: 03.10.2022

Accepted: 17.10.2022